Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Van
[redacted]

Datum
15 juni 2022

Referentie

nota

Ondertekening en verzending Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap

Bijlagen
1) Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap (in twee versies, namelijk voor de Eerste Kamer en voor de Tweede Kamer). In die versies verschilt alleen het correspondentieadres).

2) openbaar gemaakte nota's ter besluitvorming

Intern OCW afgestemd
HOenS

Interdepartementaal afgestemd
AZ, BZK, BuZA, Def, EZK, Fin, IenW, SZW, VWS

Aanleiding

In de bijlage treft u de definitieve versie van de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap. U heeft eerder getekend voor de agendering van dit stuk in de Ministerraad (MR). Met deze nota wordt uw akkoord gevraagd op verzending van de beleidsbrief naar de Eerste Kamer en Tweede Kamer. De brief wordt verzonden zodra de MR akkoord is.

Geadviseerd besluit

Akkoord te gaan met:

- Ondertekening en verzending van de beleidsbrief naar de EK en TK (uiteraard nadat de MR op 17 juni akkoord is).

Kernpunten

De beleidsbrief gaat in op de investeringen in hoger onderwijs en wetenschap. Deze investeringen komen voort uit het Coalitieakkoord en zijn onderdeel van de Voorjaarsnota 2022.

Toelichting

Algemeen

- De beleidsbrief wordt verzonden naar zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer;
- Op 30 juni is het commissiedebat over hoger onderwijs en wetenschap, waarin deze brief centraal staat;
- De beleidsbrief is op 7 juni jl. besproken in de CWIZO en wordt op 17 juni besproken in de MR. De prozalijn wordt aangehouden totdat de MR akkoord is met de brief. Daarna wordt de brief verzonden.

Wijzigingen *t.o.v. versie geagendeerd in MR*
Belangrijkste wijzigingen

- Deze week is FIN akkoord gegaan met de bestedingsplannen voor krimp en levensbeschouwelijke universiteiten. In de vorige versie van de brief waren nog geen expliciete bedragen voor deze onderwerpen opgenomen. De bedragen zijn € 90 miljoen voor krimp en € 5 miljoen structureel voor levensbeschouwelijke universiteiten. Voor deze wijzigingen moet u in de MR nog definitief akkoord vragen. Een instructie daarvoor vindt u in het MR-advies.

Overige wijzigingen

- Horizon Europe: P.11, eerste paragraaf, regel 1: 'Horizon Europe, dat loopt van 2021 tot 2027' wordt 'Horizon Europe, dat loopt van 2021 tot en met 2027'.
- P.15, eerste paragraaf, regel 4 en 5: 'steeds minder vwo-ers' wordt 'weinig vwo-ers'. Dit past beter bij recent uitgekomen cijfers.
- P. 6, voetnoot 17: 'De verdeling van de middelen over universiteiten zal naar rato van het aantal studenten plaatsvinden' wordt in 'De verdeling van de middelen over universiteiten zal vooral naar rato van het aantal studenten plaatsvinden. Door deze aanpassing passen de eerste en tweede zin van de voetnoot beter bij elkaar.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De nota's ter besluitvorming die in opmaat naar de definitieve beleidsbrief aan MOCW zijn voorgelegd worden volledig openbaar gemaakt. Dit geldt voor de nota's vanaf het verschijnen van de hoofdlijnenbrief. Zie ook de bijlage bij deze nota.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Van
[redacted]

Datum
08 juni 2022

Referentie

Bijlagen
1: Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap (in twee versies, namelijk voor de Eerste Kamer en voor de Tweede Kamer). In die versies verschilt alleen het correspondentieadres).

2: Aanbiedingsformulier voor MR 17 juni

Intern OCW afgestemd
HOenS

Interdepartementaal afgestemd
AZ, BZK, BuZA, Def, EZK, Fin, IenW, SZW, VWS

nota

Aanbieden aan MR: Beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap

Aanleiding

Bijgevoegd treft u de beleidsbrief hoger onderwijs en wetenschap (HOW) en het aanbiedingsformulier voor de Ministerraad (MR). Deze stukken zijn geagendeerd voor de MR van 17 juni.

Geadviseerd besluit

Akkoord te gaan met:

- Aanbieden van de bijgevoegde beleidsbrief HOW ter bespreking in de MR.

Kernpunten

De beleidsbrief bevat een inhoudelijke toelichting op de investeringen in hoger onderwijs en wetenschap. Deze investeringen komen voort uit het Coalitieakkoord en zijn onderdeel van de Voorjaarsnota 2022.

De beleidsbrief HOW is een uitwerking van de hoofdlijnenbrief. De hoofdlijnenbrief, welke op 11 april is besproken in de Tweede Kamer, bevatte een analyse van het stelsel van hoger onderwijs en wetenschap en bood inzicht in de ambitie en de overwegingen bij de te maken keuzes. In deze beleidsbrief worden de concrete investeringen toegelicht aan de hand van drie hoofddoelen:

1. Een gezond en sterk fundament
2. Ruimte geven aan divers talent
3. Bijdragen aan de maatschappelijke uitdagingen van nu en de toekomst

Toelichting

Verzending van de brief

- De brief wordt na akkoord van de MR verzonden naar zowel de Eerste Kamer als de Tweede Kamer. Het wetenschapsbudget en de strategische agenda dienen uiterlijk binnen vier jaar na verschijnen van het vorige wetenschapsbudget en de strategische agenda te worden vastgesteld. Hiermee wordt voldaan aan de wet.[1]

Krachtenveld

[1] artikel 2.4, tweede lid, van de Wet op het hoger onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek (WHW) en artikel 16a van de Wet op de Nederlandse organisatie voor wetenschappelijk onderzoek (NWO-wet).

- De beleidsbrief HOW is op 7 juni jl. besproken in de CWIZO. Op basis van die bespreking zijn er een aantal aanpassingen doorgevoerd. De voornaamste zijn dat:
    - FIN heeft aangegeven dat het fonds van O&W explicieter moest worden gepositioneerd als tijdelijk fonds en dat de Cw 3.1-paragraaf moest worden opgenomen. Deze staat nu in de bijlage. Zo'n paragraaf beschrijft op welke manier inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van beleid wordt gegeven, geëvalueerd en mogelijk wordt bijgestuurd;
    - Ten aanzien van de dekking uit de OCW-begroting (ombuiging op de middelen voor profilering en zwaartepuntvorming, artikel 7 HO) stelt FIN zich op het volgende standpunt: OCW kan nu niet toezeggen aan de sectorpartijen dat deze ombuiging wordt gerepareerd, dit beschouwen zij als een ongedekte toezegging. Wij hebben aan FIN gemeld dat wij dit ter harte nemen (we opereren immers volgens de begrotingsregels). In het bestuursakkoord en de communicatie met UNL daar omheen zorgen wij voor een goede formulering op dit punt (bijv. we hebben de intentie om …).
    - De paragraaf over tekortsectoren in lijn is gebracht met de inbreng van SZW in de CWIZO.
- FIN en SZW zijn, na verwerking van de bovengenoemde aanpassingen, akkoord gegaan met de brief. Ook de overige departementen zijn akkoord.
- Met VH en UNL wordt nog overlegd over de bestuurlijke afspraken. Nu de beleidsbrief het CWIZO- en vervolgens MR-traject in is gegaan, kan de brief niet meer gewijzigd worden. De brief vormt het kader voor de bestuurlijke afspraken.
- Op enkele punten wordt inbreng vanuit de TK verwacht. Het gaat o.a. om beleid op valorisatie/impact (VVD), vitale regio's/krimp (CDA en CU) en studentenwelzijn (D66 en GL).

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Van
[redacted]

Datum
13 mei 2022

Referentie

Bijlagen

nota

Uitwerking sectorplannen n.a.v. beleidsstaf 19 april 2022

Aanleiding

In de beleidsstaf van 19 april jl. zijn in het kader van de uitwerking van de sectorplannen drie voorstellen besproken. Deze voorstellen hebben betrekking tot 1. verdeling en beheer van middelen, 2. sectorale- of thematisch invulling van de sectorplannen en 3. implementatie van de 60 miljoen euro gealloceerd voor 2022. Hieronder volgt puntsgewijze besluitvorming en toelichting.

Doelstelling sectorplannen
Meer ruimte voor het opleiden, aantrekken en behouden van wetenschappelijk talent, verbeterde samenhang tussen onderwijs en onderzoek en gezamenlijke scherpe keuzes over taakverdeling tussen en profilering van universiteiten. Hiermee wordt vernieuwing in de sectoren en verbetering van de kwaliteit nagestreefd.

Geadviseerd besluit

Beslispunt 1: verdeling en beheer middelen (governance)

- Optie 1: Een onafhankelijke commissie adviseert MOCW over verdeling van de middelen. Rectoren en decanen worden geraadpleegd door de commissie. OCW geeft de commissie randvoorwaarden mee (deze optie is ook met FIN besproken).
- Optie 2: OCW verdeelt de middelen in overleg met UNL (vb. Colleges van Bestuur) 'eerst' over de universiteiten. Universiteiten (CvB's) alloceren de middelen intern op basis van de door de sectoren opgestelde sectorplannen (nog zonder fte's en budget) en de rolling grant middelen.

➢ *Geadviseerd besluit is optie 1.*

Beslispunt 2: sectoraal of thematisch investeren

- Optie 1: een sectorale insteek, op basis van sectorbeelden. Hierbij is er wel ruimte voor het (bottom up) benoemen van enkele dwarsdoorsnijdende of sector overstijgende thema's.
- Optie 2: een (geheel) thematische investering.

➢ *Geadviseerd besluit is optie 1.*

Beslispunt 3: implementatie 60 miljoen euro gealloceerd voor 2022

- Optie 1: kasschuif waarbij de 60 miljoen euro wordt herverdeeld over de structurele reeks vanaf 2023. Financiën zal niet zonder meer akkoord gaan met deze kasschuif.
- Optie 2: OCW wijst op basis van advies van onafhankelijke commissie - sectoren aan waar de 60 miljoen euro prioritair aan wordt besteed (inzet

is structureel). Dit zal gebeuren d.m.v. een quickscan. De verdeling van de resterende middelen volgt in een later stadium.
- Optie 3: OCW komt in samenspraak met het veld tot een bestedingsvoorstel voor de € 60 miljoen waarin prioritaire sectoren worden aangewezen. Deze structurele investering dient dan als voorinvestering voor de resterende middelen.
- Optie 4: Verdeling middelen via optie 3, maar inzet van de middelen incidenteel.
- ➢ *Geadviseerd besluit is optie 2.*

Kernpunten

Hieronder volgt nadere informatie over elk beslispunt en het geadviseerd besluit.

Beslispunt 1: verdeling en beheer middelen (governance)
OCW hecht aan een onafhankelijk en inhoudelijk oordeel (commissie) over de verdeling van middelen mede op basis van de al bestaande sectorbeelden over de sectoren (geadviseerd besluit optie 1). De verdeling komt tot stand op basis van landelijke afweging waarbij noden, knelpunten en kansen in het landschap worden afgewogen. Hierbij zal de commissie de decanen en rectoren raadplegen. De ervaring wijst uit dat sectorplannen effectiever zijn als het gaat om daadwerkelijke profilering en concrete afspraken tussen instellingen. OCW zal een aantal randvoorwaarden opstellen voor de commissie, zoals het rekening houden met o.a. de positie van sociale en geestenwetenschappen en jonge universiteiten (onderdelen van de vaste voetproblematiek) en die een (te) scheve verdeling tussen universiteiten voorkomt.

UNL wenst een andere inzet bij sectorplannen en ook voor Rolling Grants. UNL neigt naar meer besluitvorming op het niveau van de colleges van bestuur. In het voorstel van UNL alloceren de universiteiten de middelen vervolgens intern op basis van de door de sectoren – nog zonder fte en budget - opgestelde sectorplannen en de rolling grant middelen. De uitgewerkte sectorplannen zijn nog zonder financiële paragraaf (geen uitwerking in fte's en budget) en worden na goedkeuring door de CvB's ingediend bij een onafhankelijke externe commissie. Deze commissie voert een inhoudelijke beoordeling uit op kwaliteit van de plannen (o.a. is de analyse van de problematiek en oplossingsrichtingen helder en doelmatig, is er voldoende mate van profilering en samenwerking).

Wij zien een aantal bezwaren bij deze werkwijze. Ten eerste ondergraaft de kracht van het instrument sectorplannen omdat wordt begonnen bij het verdelen van de middelen over de universiteiten en bij de verdeling van middelen niet lijkt te worden geredeneerd vanuit de noden en kansen van de sector Het lijkt er op dat sectorplannen en het ambitieniveau dan in later stadium worden aangepast op basis van beschikbaar budget. Op die manier wordt gesleuteld aan een beproefd en in het veld gedragen instrument, waarbij sectoren aan zet zijn. Wel is bij de

huidige sectorplannen gebleken dat de rol van bestuurders/ rectoren bij de huidige sectorplannen (te) beperkt was. Deze is echter wel essentieel om de samenhang tussen instellingsprofilering en sectorprofilering te borgen. Wij willen daarom dat de onafhankelijke commissie de CvB's en decanen dan ook goed betrekt bij de verdeling van midden.

Beslispunt 2: sectoraal of thematisch investeren
Dit beslispunt hangt samen met de hierboven genoemde wens van UNL/ bestuurders over meer zeggenschap over de middelen uit de sectorplannen. De wens om vooral thematisch te investeren (op maatschappelijke of wetenschappelijke thema's) sluit niet aan bij de kracht van de sectorplannen. Sectorplannen zijn immers een bottom-up instrument vanuit sectoren en disciplines. Het geadviseerd besluit is daarom dat de commissie oordeelt over de verdeling van middelen op basis van sectorbeelden en dus ook de thema's die sectoren daarin prioritair maken (optie 1). Dit betekent dan ook niet dat er géén ruimte is voor thematisch onderzoek via sectorplannen. Daar is ruimte voor (net zoals in huidige sectorplan SSH) indien het bottom-up door de sector wordt ingediend. Ook past de redenering van vooral thematische investeringen niet bij de intentie van deze middelen; investeren in ongebonden onderzoek, zoals benoemd in het coalitieakkoord. Er zijn al andere instrumenten die inzetten op (top-down) thematisch onderzoek. Het doel is echter om een sector te versterken.

Beslispunt 3: implementatie 60 miljoen euro gealloceerd voor 2022
Met het oog op de resterende maanden worden er alternatieve manieren onderzocht voor gebruik van middelen voorzien voor sectorplannen 2022.
Een optie is een kasschuif met de najaarsnota waarbij deze middelen worden herverdeeld over de structurele reeks vanaf 2023. Financiën zal hier niet zonder meer akkoord mee gaan. Gezien de druk op het onderwijs en wetenschapssysteem (en meerdere mogelijkheden om de middelen snel, doeltreffende en doelmatig in te zetten) raden we u aan niet voor een kasschuif te kiezen. Bovendien is een kasschuif, in bepaalde situaties, bezuinigingsgevoelig (Financiën kan geld terugvorderen). Kortom, het is ook gezien de noden van het veld, zeer wenselijk om dit jaar al een investering te doen.
Een tweede mogelijkheid is dat de - nog op te zetten- onafhankelijke commissie OCW op zo kort mogelijke termijn adviseert over besteding van de 60 miljoen euro (quickscan). De inzet van deze middelen is structureel van aard. Deze optie heeft als voordeel dat er snel aan de noden van het veld tegemoet zou kunnen worden gekomen en dat de middelen verdeeld worden op basis van een onafhankelijk advies. Belangrijk nadeel is de zeer hoge tijdsdruk. Ander belangrijk nadeel is dat de stappen van commissieadvies, uitwerking in sectorplannen en facultaire bestedingsplannen voor eind september gereed moeten zijn om de bedragen tijdig te kunnen verwerken in de rijksbijdrage van 2022. Deze optie heeft de voorkeur maar is alleen haalbaar als op korte termijn een commissie bereid wordt gevonden en kan worden ingesteld om hierover te adviseren. Ook dienen dan de sectorbeelden inclusief de uitwerking in faculteitsplannen – voor dit

deel van de middelen - in een vergevorderd stadium te zijn en al grotendeels in lijn met de randvoorwaarden die OCW aan sectorplannen wil stellen. De derde optie is een inzet van de middelen voor bestaande en/of nieuwe sectorplannen. Het advies is om als OCW in samenspraak met het veld te komen tot een bestedingsvoorstel voor € 60 miljoen middelen voor prioritaire sectoren, waarbij dit kan dienen als voorinvestering. De commissie kan dit dan betrekken bij haar advisering over de (resterende) middelen vanaf 2023. Er zal een voorstel worden ontwikkeld op basis van een uitvraag bij betreffende decanen, voorzitters van de huidige sectorplannen en UNL. Daarbij kan UNL gevraagd worden om tot een definitief voorstel te komen, op basis van een aantal criteria, zoals eenmalige inzet (bijvoorbeeld infrastructuur, versterking bestaande initiatieven). Een belangrijk nadeel van deze optie is dat er geen onafhankelijke commissie is geraadpleegd voor dit deel van de middelen. Een vierde optie, waarbij de € 60 miljoen incidenteel wordt besteed raden wij af want hiervoor is weinig draagvlak bij het veld. Bovendien vragen de knelpunten in de sectoren om structurele middelen.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Van
[redacted]

Datum
13 mei 2022

Referentie

Bijlagen

nota

Uitwerking rolling grants

Aanleiding

Naar aanleiding van de beleidsstaf op 13 mei jl. doen wij u hierbij een voorstel voor de uitwerking van de rolling grants.

Kernpunten

1. **Keuze doelgroep:** Gekozen wordt voor het verstrekken van middelen aan alle UD's die een vast contract krijgen (of hebben gekregen op of na 1 januari 2022). De koppeling met het HRM-beleid van universiteiten is 1 op 1: toekenning van een vast contract als UHD geeft recht op een rolling grant.
2. **Financiering beurzen:** De middelen voor de UD's worden bekostigd uit de reeks. De resterende middelen, die kunnen worden besteed aan beurzen voor UHD's, hoogleraren, 'zittende' UD's en top ups, komen uit het fonds. Dus bij beëindiging van het Fonds voor O&W blijven de UD's als kerndoelgroep over.
3. **Sturing:** Geen sectorale/thematische sturing vanuit de instelling, noch vanuit OCW.
4. **Hoogte beurs:** Een UD komt éénmaal in zijn loopbaan in aanmerking voor een RG van € 300.000,- (inclusief overhead, bijvoorbeeld 15%). Geen differentiatie tussen sectoren/disciplines. De hoogte van de beurzen uit de resterende middelen (bijvoorbeeld voor UHD's en hoogleraren) is variabel met een maximum van € 300.000,- (inclusief overhead).
5. **Werkgroep RG:** Er zal een werkgroep RG worden opgericht die criteria uitwerkt voor universiteiten ten aanzien van de toekenning van de resterende middelen, zoals aan UHD's en hoogleraren die een vast contract hebben en worden bevorderd en 'zittende' UD's.
6. **Teamscience:** Indien tenminste twee onderzoekers hun beurzen inzetten voor één onderzoek dan kunnen ze gezamenlijk in aanmerking komen voor één top up van maximaal 20k. Deze top up, kan gefinancierd worden uit de overige middelen.
7. **Verdeelmechanisme:** De RG zijn een persoonlijk inzetbaar werkkapitaal, maar de universiteiten ontvangen de middelen daarvoor. Met UNL wordt een rekenformule afgesproken die de verdeelsleutel bepaald over de universiteiten. Inzet is een zo eerlijk mogelijke verdeling over universiteiten (op basis van studentaantallen – en daarmee op werkdruk).
8. **Niveau van regelen:** Bestuurlijke afspraken met UNL.
9. **Verlaging aanvraagdruk:** Verlaging aanvraagdruk via een beperking van de mogelijkheid tot het doen van aanvragen van beurzen bij NWO

voor onderzoekers die een RG ontvangen. De duur van de beperking om een aanvraag bij NWO in te dienen, is nog onderwerp van gesprek.

10. **Tijdelijke (vervangende) docenten:** Het probleem van tijdelijke (vervangende) docenten zonder onderzoekstijd oplossen door de volgende voorwaarde toe te voegen: minimale tijd van fte die de mogelijke "vervangende medewerker" (niet de ontvanger van de RG, maar de persoon die mogelijk van die middelen wordt aangesteld) aan onderzoek moet besteden is 20% van de aanstelling.

Besluit
Bent u eens met bovenstaande kernpunten en gaat u akkoord dat wij dit meenemen als inzet in de onderhandeling met UNL.

Toelichting

Keuze doelgroep: UD's hebben de beurs harder nodig dan UHD's en hoogleraren. Binnen het budget is wel ruimte om een deel van de UHD's en eventueel hoogleraren een rolling grant te geven (zie hieronder). De keuze voor alleen vaste contracten, dus geen tenuretrackers, is ingegeven door de schaarse middelen. Hier speelt ook mee dat rolling grants de continuïteit van onderzoek moeten versterken en dan is de koppeling aan vaste contracten passend.

Financiering beurzen: Na tien jaar vervallen de middelen uit het fonds, maar blijven de rolling grants voor UD's uit structurele financiering bestaan.

Sturing: De middelen RG zijn werkkapitaal voor onderzoekers uit alle disciplines voor ongebonden onderzoek. De RG is complementair aan de sectorplannen waar middelen wel sectoraal of thematisch worden toegekend. Schering en inslag; RG en sectorplannen.

Werkgroep RG: De werkgroep RG kan bestaan uit UNL, enkele CvB-leden en decanen, vertegenwoordigers van HRM-afdelingen, KNAW, DJA en eventueel WOinActie en een onafhankelijke voorzitter. De KNAW en Weckhuysen zijn groot voorstander van deze werkgroep en zouden b.v. samen met UNL de lead kunnen nemen. De werkgroep kan criteria uitwerken voor universiteiten ten aanzien van de toekenning van de resterende middelen aan UHD's en hoogleraren die een vast contract hebben en worden bevorderd; voor toekenning van kleinere beurzen aan 'zittende' UD's en de verdere uitwerking van de top-ups (zoals een maximum per faculteit). Ook kan de werkgroep adviseren hoe de besteding van grants kan leiden tot vaste contracten. Uitgangspunt blijft werkdrukverlaging (en niet profilering).

Hoogte beurs: €300.000,- (inclusief overhead) is een adequaat bedrag voor onderzoekers. Het is niet gezegd dat onderzoek in bepaalde disciplines goedkoper is. Daarnaast moet niet het beeld ontstaan dat bepaalde disciplines worden

voorgetrokken op anderen gelet op de herverdeling middelen tussen disciplines naar aanleiding van het rapport Van Rijn.

Teamscience: Wij willen een top up introduceren om de samenwerking tussen onderzoekers (ook interdisciplinair) te bevorderen. De hoogte van de top up vergt precisie om te voorkomen dat het een perverse prikkel wordt om extra middelen te krijgen. Om die reden is de top up gemaximeerd tot €20.000.

Verdeelmechanisme: een verdeelmechanisme is nodig voor een eerlijke toedeling van budget per universiteit. Periodiek (na 5 jaar) moet worden bezien of het verdeelmechanisme nog recht doet aan het aantal onderzoekers per universiteit die in aanmerking kunnen komen voor een beurs. Dit mede met het oog op het na 10 jaar vervallen van de fondsmiddelen. Mogelijk komt UNL met een eigen voorstel voor de verdeling van de RG-middelen over de universiteiten, waarin rekening is gehouden met een aantal elementen van de vaste voet-problematiek (zoals jonge universiteiten).

Niveau van regelen: Wat betreft het niveau van regelen is een afweging gemaakt tussen eenvoud en weinig bureaucratie (bestuurlijke afspraken) maar met politieke en juridische risico's, versus aan de andere kant meer zekerheid t.a.v. het resultaat maar met meer bureaucratie (subsidie). Vanwege de verlaging van werkdruk als belangrijk doel van de starterbeurzen en de uitstraling van vertrouwen in de sector is gekozen voor bestuurlijke afspraken. Monitoring maakt onderdeel uit van de bestuurlijke afspraken, zoals het bijhouden van aantallen onderzoekers die een beurs hebben ontvangen, hoogte van de beurs en enkele categorieën waaraan de ontvangers de middelen hebben besteed.

Verlagen aanvraagdruk: Op het moment dat ondanks het verkrijgen van een RG de onderzoeker toch blijft inzetten op beurzen van NWO blijft de aanvraagdruk bij NWO op hetzelfde niveau. Een beperking tot het indienen van een aanvraag dempt de aanvraagdruk. Met NWO, KNAW en DJA gaan we in gesprek over de indieningstermijn voor aanvragen van beurzen om te voorkomen dat onderzoekers niet meer aanmerking komen voor een beurs door het verstrijken van een termijn.

Niet ter discussie staan:

- minimale aanstelling (rekening houdend met diversiteitsbeleid) van 0,6/0,7 fte,
- minimale tijd van fte die aan onderzoek moet worden besteed is 0,4 fte,
- minimale tijd van fte die aan onderwijs moet worden besteed is 0,2 fte.

Neveneffect: stijging aantal tijdelijke contracten
Een mogelijk neveneffect van de RG is een stijging van het aantal tijdelijke contracten. Met name tijdelijke posities voor docenten zonder onderzoekstijd ligt gevoelig (tijdelijke contracten van promovendi en postdocs als zodanig niet). Het

probleem van tijdelijke (vervangende) docenten zonder onderzoekstijd zou kunnen worden opgelost door de volgende voorwaarde toe te voegen:

- minimale tijd van fte die de mogelijke "vervangende medewerker" (niet de ontvanger van de RG, maar de persoon die mogelijk van die middelen wordt aangesteld) aan onderzoek moet besteden is 20% van de aanstelling.

Financiële toelichting instrument Rolling grants

€ x 1.000

Programma	**2021 - 2030**	**Vanaf 2031**
UD's	502 UD's x 300	502 x 300
Totaal	150,6	150,6
UHD's/hoogleraren/top up/pechgeneratie/overhead	149,4	5,4
TOTAAL	300.000	156.000

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
[redacted]

Datum
12 mei 2022

Referentie
32670704

Bijlagen

nota

Kwaliteitsafspraken HO vanaf 2025

Aanleiding

Naar aanleiding van uw verzoek in de beleidsstaf d.d. 11 mei jl. wat betreft het onderwerp 'Kwaliteitsafspraken vanaf 2025' ontvangt u onderhavige nota.

Geadviseerd besluit

Akkoord gaan met het navolgende:

- Vanaf 2025 de reguliere middelen vanuit het studievoorschot structureel toevoegen aan de lumpsum van de instellingen.
- Vanaf 2025 geen afspraken met de instellingen meer maken over toekenning, besteding en wijze van verantwoording van deze middelen en tevens geen toetsing van de plannen vooraf door de NVAO.
- De betrokkenheid van de medezeggenschap ten aanzien van de besteding van deze middelen (los van het instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting) ook vanaf 2025 waarborgen. Hierbij wordt ten aanzien van deze specifieke middelen onderzocht of instemmingsrecht, zoals besproken tijdens de beleidsstaf van 12 mei jl, voor de medezeggenschap hierop juridisch mogelijk is. De wijze waarop de betrokkenheid wordt geregeld in nader overleg met UNL/VH/ISO/LSVb bezien.

Kernpunten

- Met dit besluit creëert u rust en ruimte voor instellingen op het gebied van zowel bekostiging als administratieve belasting.
- Met de hiermee gegeven duidelijkheid geeft u de instellingen de gelegenheid om de met de Kwaliteitsafspraken gestarte projecten – ook na 2024 - te continueren en (bijvoorbeeld) tijdelijke contracten om te zetten in vaste contracten.
- Als gevolg van toevoeging van de betreffende middelen aan de lumpsum geldt bestedingsvrijheid voor de instellingen. De huidige Kwaliteitsafspraken bevatten deze bestedingsvrijheid niet. Betrokkenheid van de medezeggenschap d.m.v. instemmings- of adviesrecht op (specifiek) deze middelen in de lumpsum is (in de praktijk/juridisch) wezenlijk anders dan betrokkenheid wanneer deze middelen op basis van een goedgekeurd plan aan de instelling worden toegekend. Nader overleg met UNL/VH/ISO/LSVb zal een voor alle partijen werkbare oplossing moeten opleveren.
- Deze inzet van de middelen vanaf 2025 vergt wetswijziging.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
[redacted]

Datum
12 mei 2022

Referentie

nota

Beslisnota maatregelen beleidsbrief – (1) arbeidsmarkttekorten, (2) macrodoelmatigheid en (3) doorstroom beroepskolom

Bijlagen
1. Alternatief voorstel Vereniging Hogescholen, zie p.8 van deze nota

Intern OCW afgestemd
MBO

Aanleiding

In deze nota leggen we u drie onderwerpen voor de beleidsbrief en het bestuursakkoord voor: (1) de samenhang tussen de voorstellen doorstroom in de beroepsonderwijskolom en arbeidsmarkttekorten, (2) de maatregel arbeidsmarkttekorten en (3) macrodoelmatigheid.

In de beleidsstaf op 11/5 hebt u aangegeven meer samenhang te willen brengen in de inzet op het versterken van de *doorstroom in de beroepsonderwijskolom* en in de inzet vanuit het onderwijs in het aanpakken van *arbeidsmarkttekorten*. Hierbij lichten we toe hoe we beiden in onderlinge samenhang zien. Daarnaast wordt u, specifiek voor de maatregelen *arbeidsmarkttekorten*, gevraagd een besluit te nemen over de wijze waarop de middelen worden besteed.
Als laatste lichten we de inzet op het gebied van *macrodoelmatigheid* toe.

Geadviseerd besluit/ beslispunten

- Vindt u de geschetste samenhang voldoende tussen de maatregelen *doorstroom in beroepsonderwijskolom* en *arbeidsmarkttekorten*?
- Bent u akkoord om te blijven vasthouden aan een subsidieregeling voor doorstroom in de beroepsonderwijskolom? Het voorstel om vast te houden aan een subsidieregeling is eerder met u besproken. Zoals eerder met u besproken worden er middelen beschikbaar gesteld per opleidingstraject die als doorlopende vmbo-mbo-hbo route wordt vormgegeven. Het aantal opleidingen waarop regionale partners in willen zetten kan verschillen.
- Ben u akkoord om de middelen voor arbeidsmarkttekorten alleen in te zetten voor de sectoren zorg, techniek (+ict) en onderwijs en sterker regionaal te richten? Dit zal inzet zijn voor het gesprek met de VH dat ambtelijk volgende week over dit onderwerp wordt gevoerd.

NB. VH zoekt voor beide maatregelen (doorstroom beroepskolom en arbeidsmarkttekorten) naar een generieke benadering. Met de hierboven genoemde en hierna toegelichte inzet kiest u niet voor zo'n generieke benadering, maar voor een gerichte aanpak om strategisch en vanuit regionale oriëntatie de doorstroom in de beroepsonderwijskolom te bevorderen en arbeidsmarkttekorten terug te dringen.

In het bestedingsplan is ook € 2 miljoen gereserveerd voor initiatieven ter versterking van macrodoelmatigheid in hbo en wo.

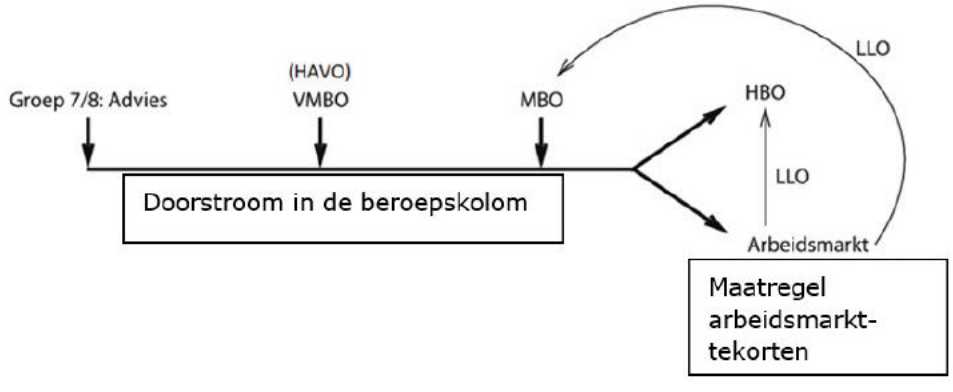
- Bent u akkoord met de inzet van deze middelen voor het faciliteren van het veld (hbo en wo) in de regie en (bij)sturing op een macrodoelmatig onderwijsaanbod? We zijn voornemens hier in het bestuursakkoord een afspraak over te maken.
- Bent u akkoord om de komst en invulling van een kennisgroep macrodoelmatigheid, vooral gericht op verbetering van en beschikbaarheid van data en inzichten over macrodoelmatigheid, in samenspraak met het veld invulling te geven in de komende periode? Dit kan worden betrokken bij het gesprek over de inzet van de bovengenoemde € 2 miljoen voor macrodoelmatigheid.

Kernpunten

Samenhang maatregelen doorstroom in de beroepsonderwijskolom en arbeidsmarkttekorten.

De middelen voor het versterken van de beroepsonderwijskolom worden ingezet voor het stimuleren van regionale samenwerking gericht op de totstandkoming van gezamenlijke onderwijs- en examenprogramma's vmbo-mbo-hbo. Daarbij is ook een doorlopende loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) lijn van belang. Deze programma's kunnen, afhankelijk van de regionale behoefte, zowel gericht zijn op het versterken van de emancipatoire functie als bijdragen aan het opleiden van vakmensen voor de regionale arbeidsmarkt, inzet gericht op het vergroten van de initiële instroom in het beroepsonderwijs, het vergroten van de doorstroom naar het hoger beroepsonderwijs en het minderen van uitval en switch.

De inzet voor de tekortsectoren sluit hierbij aan. Waar het bij het versterken van de beroepsonderwijskolom gaat om specifieke trajecten met sterke inhoudelijke aansluiting voor initiële instroom, is de maatregel arbeidsmarkttekorten gericht op

een brede instroom en voorkomen van weglek bij tekortsectoren door het verbeteren van de studievoorlichting bij de opleidingen die opleiden tot beroepen in de tekortsectoren, het vergroten van de zij-instroom van werkenden in deze sectoren, het versterken van de begeleiding tijdens de opleiding, en tijdens de overstap na werk en in de periode daarna met het doel 'weglek' te voorkomen.

Voor de tekortsector onderwijs worden de middelen door lerarenopleidingen ingezet bij de uitwerking van de Werkagenda (van de ministers van OCW, werkgevers en werknemers in het onderwijs én de lerarenopleidingen), incl. het vervolg op het Bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen. De inhoud van de Werkagenda sluit prima aan bij de prioriteit voor de regio. Zo wordt er door genoemde partijen gewerkt aan een structurele aanpak van de onderwijsarbeidsmarkt, met de regio als aangrijpingspunt. Een van de actielijnen van de Werkagenda is: onderwijsarbeidsmarkt en tekortaanpak. Hierbij ligt focus op verhogen van de instroom, verlagen van uitval en toerusting voor het werk in de praktijk. Dit sluit direct aan bij de gekozen criteria voor de tekortsectoren hbo.

Voor- en nadelen

- Bovenstaande samenhang heeft als voordeel dat de twee maatregelen elkaar versterken. Met deze maatregelen wordt de hele onderwijsketen voorzien. Daarnaast biedt deze samenhang de mogelijkheid om samenwerking in de regio te versterken en zullen de maatregelen gericht worden op de tekortsectoren.
- De inzet van de middelen door de lerarenopleidingen in lijn met de Werkagenda ondersteunt het beleid van MOCW en MPVO samen (stelselverantwoordelijk én vakminister). Het voorkomt versnippering van maatregelen en (schaarse) middelen. Het zou moeilijk uitlegbaar zijn als de hbo-lerarenopleidingen voor hetzelfde doel met meer plannen moeten komen. De Werkagenda 'dwingt' de lerarenopleidingen samen te werken met de andere partijen, landelijk en regionaal.
- Een nadeel van deze koppeling is dat er mogelijk overlap ontstaat. Het verminderen van uitval en switch bij de maatregel doorstroom in de beroepskolom kent raakvlakken met de maatregel betere begeleiding voor studenten in de maatregel arbeidsmarkttekorten.
- Een mogelijk ander nadeel is dat deze samenhang studenten actief stimuleert om door te stromen naar het hbo, terwijl de arbeidsmarkttekorten zowel voor het mbo als het hbo gelden.

Maatregel arbeidsmarkttekort
Een van de maatregelen die u inzet met de Regeerakkoordmiddelen heeft betrekking op investeringen in het hbo om de tekorten in de sectoren techniek/ICT en zorg aan te pakken (€ 30 miljoen structureel). Recent hebben u en MPVO het lerarentekort als topprioriteit benoemd en ontvingen wij een alternatief voorstel van de Vereniging Hogescholen. Verder heeft u uw voorkeur

uitgesproken voor een strategische inzet van de middelen. We leggen u hiertoe 1 voorkeursoptie en drie alternatieve opties voor.

Optie voor de besteding van de structurele reeks van € 30 miljoen:

1) Wij adviseren om het huidige bestedingsplan aan te houden met de toevoeging van de sector onderwijs (gezien prioriteit OCW) en de toevoeging dat de VH met een voorstel moet komen voor gerichte inzet van de middelen in a) de regio's waar de tekorten het grootst zijn en b) per regio een onderbouwde keuze per sector.

   Hiermee zorgt u voor een gerichte investering aan de opleidingen die opleiden tot beroepen in de tekortsectoren. De hoogte van de investering per hogeschool hangt af van de verdeelsleutel die op dit moment in de maak is. Naar verwachting ontvangen instellingen die onderwijs-, zorg- en techniekopleidingen aanbieden gemiddeld respectievelijk €0,33 mln., €0,59 mln. en €0,56 mln. Biedt een hogeschool opleidingen in meerdere tekortsectoren aan, dan ontvangt de hogeschool uiteraard een hoger bedrag.

   U kunt in de beleidsbrief aangeven dat de investering in de techniekssector bedoeld is voor de energietransitie. Hierdoor past de investering beter bij de ambities van het kabinet. Let wel, we kunnen de instellingen niet verplichten om ook daadwerkelijk de middelen te besteden aan de energietransitie.

   Optie 1 zal leiden tot weerstand bij de VH, die de middelen liever anders besteden. Zie hiervoor ook optie 3.

   Met de VH is afgesproken dat op ambtelijk niveau volgende week nog het gesprek wordt gevoerd over de bestedingsrichting van deze middelen. Indien u akkoord bent, nemen wij bovenstaande als inzet voor dit gesprek.

Alternatieve opties

2) Niet aanpassen van het door het ministerie van Financiën goedgekeurde bestedingsplan. De middelen gaan alleen naar de opleidingen in de sectoren zorg en techniek.

   Voordeel hiervan is dat het bedrag per hogeschool toeneemt. Het nadeel is dat de tekortsector onderwijs geen extra middelen ontvangt.

3) Overnemen van het bredere voorstel van de Verenging Hogescholen (VH): inzet middelen voor het voorbereiden van zoveel mogelijk studenten, onafhankelijk van de sector waarin ze worden opgeleid, op de aanpak van maatschappelijke vraagstukken in een multidisciplinaire context. De

maatschappelijke transities worden dan opgenomen als praktijkcontext in de opleidingen via projecten, stage, afstuderen en andere vormen van praktijkonderwijs.

U kunt hierbij als voorwaarde stellen dat:
- De bestedingsmogelijkheden conform huidig voorstel OCW ook blijven behouden.
- Dat de inzet per hogeschool regionaal wordt bepaald. Ook kunt de investering nadrukkelijker richten op de energietransitie.
- Hogescholen met opleidingsaanbod in de sectoren zorg, techniek/ict en onderwijs de middelen met voorrang inzetten op studies die opleiden in deze richtingen. Daarnaast kunnen de middelen worden ingezet ter versterking van activiteiten gericht op de inhoudelijke aanpassing van het onderwijs door de maatschappelijke transities centraler te stellen in het curriculum.

Voor en nadelen voorstel VH
- Voordeel van deze aanpak is dat het voorstel van de VH overeen komt met de aanpak van directie MBO (eenduidig OCW-beleid). MBO zet niet in op een specifieke aanpak voor een of meer tekortsectoren, maar kiest voor een brede focus op het verder verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.
- Voor het HO is een andere lijn gekozen dan bij de directie MBO omdat de algemene aansluiting van het hbo met de arbeidsmarkt al goed is maar er in het hbo sprake is van urgent tekorten in de sectoren zorg, onderwijs en techniek. Met de strategische inzet op deze tekortsectoren (conform optie 1), wordt dat met de beschikbare middelen gerichter aangepakt en is effect daarvan meetbaar.
- Nadeel van het voorstel van de VH is dat de middelen met veel minder focus en mogelijk dus ook minder effectief worden ingezet. De middelen worden verdeeld over alle hogescholen en de hogescholen hebben brede mogelijkheden om de inzet van de middelen te bepalen. Daarnaast geldt dat OCW met de reguliere bekostiging hogescholen al in staat stelt om opleidingen inhoudelijk aan te passen.

4) Terugtrekken van het plan rondom tekortsectoren en de middelen aan een ander doel te besteden, bijvoorbeeld krimp, omdat het arrangement van de VH zo breed is dat beargumenteerd kan worden dat onze rijksbijdrage hier reeds voor is bedoeld.

Voordeel van deze keuze is dat tegemoet gekomen kan worden aan een andere wens van de VH.

Nadeel is dat vanuit hoger onderwijs geen financiële bijdrage wordt geleverd aan het aanpakken van de tekorten (en daarmee de ambities van het kabinet).

NB: Indien de keuze wordt gemaakt om de besteding te veranderen dient hierover het gesprek te worden gevoerd met min FIN/IRF.

Versterken macrodoelmatigheid onderwijsaanbod hbo en wo en kennisgroep

Naast de specifieke aanpak op tekortsectoren, is in het bestedingsplan over de aansluiting tussen onderwijs-arbeidsmarkt ook € 2 miljoen opgenomen om het macrodoelmatigheidsbeleid in hbo en wo in generieke zin te versterken. Hierbij gaat het er om dat universiteiten en hogescholen de regie en (bij)sturing actief oppakken binnen de instellingen, sectoren en landelijk, dat zij inzichtelijk hierover rapporteren en dat instellingen dit ook onderdeel maken van het instellingsbeleid. De middelen van € 2 miljoen zijn bedoeld om initiatieven hiertoe te faciliteren. Het voornemen is om hier een bestuurlijke afspraak over te maken.

Hiermee zetten we de lijn voort die door uw voorganger is ingezet met de kamerbrief van eind 2020 over macrodoelmatigheid[1]. Die brief was een beleidsreactie op de analyse van de CDHO[2] over de macrodoelmatigheid van het bestaande aanbod. We hebben eerder met u in de beleidsstaf hierover gesproken. In die Kamerbrief is ook aangekondigd dat door OCW, in samenspraak met het veld en relevante stakeholders, een kennisgroep macrodoelmatigheid zal worden ingesteld. Over de precieze invulling, lopen de meningen uiteen. De meerwaarde van de kennisgroep zou mogelijk goed gevonden kunnen worden in verbetering en beschikbaarheid van de data en informatie over de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt, wetenschap en maatschappij. Vooral de VH hecht hier grote waarde aan. We stellen voor om tijd te nemen om verder met het veld nader te verkennen waarvoor een kennisgroep macrodoelmatigheid het meest nuttig kan zijn. Dit kan ook worden betrokken bij het gesprek over de inzet van de bovengenoemde € 2 miljoen voor macrodoelmatigheid.

De gedachte uit de Kamerbrief om de kennisgroep te laten werken aan één gemeenschappelijk kader voor macrodoelmatigheid met passende indicatoren, stellen we voor om los te laten. Zoals met u besproken in de beleidsstaf, en op basis van wat we onder andere leren uit de sectorale verkenning van het Hoger Economisch Onderwijs[3] (HEO), vergt dit maatwerk per sector en is het effectiever

[1] Kamerstuk 31288, nr. 896
[2] Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs
[3] Sectorale verkenning HEO: https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/001/244/original/Verkenningsrapport_HEO_met_regie_naar_verantwoordelijkheid_-_VH_-_september_2021_-_def.pdf?1636551020 . Deze verkenning stelt een macrodoelmatigheidsaanpak voor die de opleidingen structuur en handvatten biedt om

dit vanuit de sectoren zelf actief te laten oppakken. In het wo zou dat ook heel goed kunnen via de sectorplannen. In het hbo kan dit via de reguliere cyclus van sectorale verkenningen en -plannen en via de bestaande overlegstructuur van sectorale adviescolleges. Een bestuurlijke afspraak kan dit kracht bijzetten.

Voor het doelmatig houden van het bestaande onderwijsaanbod, zijn naast de bewuste regie nog twee punten van belang waar ook in de Strategische Agenda en in de genoemde kamerbrief over macrodoelmatigheid uit 2020 op is gewezen. Ten eerste is dat een intensiever samenwerking tussen instellingen op het onderwijsaanbod. Ten tweede is het belangrijk dat vernieuwing zoveel mogelijk wordt vormgegeven binnen reeds bestaande opleidingen. Dit kan bijdragen aan het anticiperen op ontwikkelingen, om opleidingen toekomstgericht te houden. Waar het starten van nieuwe opleidingen echt noodzakelijk is, is het belangrijk dat de regelgeving op macrodoelmatigheid en accreditatie hier voldoende ruimte voor biedt. UNL en VH vragen hier met klem aandacht voor.

Samenwerking op het onderwijsaanbod en het stimuleren van vernieuwing binnen het bestaande onderwijsaanbod, vormen de pijlers voor de herziening van het toetsingskader voor nieuwe opleidingen. Dit past ook bij de koers naar meer rust en ruimte in het stelsel. In de beleidsbrief zal worden aangegeven dat u dit met regelgeving gaat stimuleren en waar mogelijk faciliteren. Daarbij wordt aangekondigd dat u begin 2023 in deze lijn een nieuwe Regeling Macrodoelmatigheid Hoger Onderwijs in werking laat treden. Over de precieze invulling van deze nieuwe regeling, informeren wij u in een later stadium en zal uw besluitvorming worden gevraagd.

bewuster regie te nemen op het werken aan de arbeidsmarktrelevantie, de continue dialoog te voeren over de macrodoelmatigheid en hierover transparant te zijn.

BIJLAGE - Voorzet tekst VH - bestuursakkoord hbo mbt aansluiting onderwijs arbeidsmarkt

Het kabinet heeft in haar regeerakkoord maatschappelijke uitdagingen benoemd die zij wil oppakken. Het betreft onder andere uitdagingen op het gebied van klimaat, onderwijs, wonen en zorg. Dit zijn stuk voor stuk omvangrijke en complexe vraagstukken die vragen om een multidisciplinaire, sectoroverstijgende aanpak.

Ter illustratie: een vraagstuk als energietransitie is niet alleen een technisch vraagstuk, maar vraagt ook om economische expertise en expertise hoe gedrag van burgers te beïnvloeden. En zo is een vraag als het realiseren van duurzame ouderenzorg niet alleen een zorgvraagstuk, maar ook een vraag naar technische innovatie en nieuwe economische modellen om zorg betaalbaar te houden. Kortom het kunnen aanpakken van deze vraagstukken vraagt om goed opgeleide professionals uit een breed palet aan disciplines dit getraind zijn in de aanpak van complexe vraagstukken en multidisciplinair samenwerken. In het regeerakkoord wordt daarbij ook specifiek de creatieve industrie genoemd als partij om te betrekken bij het deze grote opgaven.

Daarbij is het ook van belang rekenschap te geven van de personeelstekorten die de Nederlandse arbeidsmarkt op dit moment kent, met name in sectoren als techniek en zorg. Sectoren van groot belang voor de hierboven genoemde uitdagingen. Sectoren die ook kampen met een relatief grote uitval van startende professionals (40% onder verpleegkundige bijvoorbeeld). Bovendien krijgen we ook te maken met het feit dat het aantal 17 jarigen de komende jaren gaat afnemen.

Deze combinatie van factoren, multidisciplinair en sector overstijgende opgaven, tekortsectoren en terugloop in het aantal studenten dat instroomt in het hbo, vraagt om een aanpak die verder gaat dan inzetten op het verhogen van de instroom in specifieke sectoren. Het vraagt om een aanpak waarin wordt ingezet op meerdere terreinen. Een aanpak waarin wordt ingezet op het voorbereiden van zoveel mogelijk studenten, onafhankelijk van de sector waarin ze worden opgeleid, op de aanpak van maatschappelijke vraagstukken in een multidisciplinaire context. Maar ook om deze studenten zo snel mogelijk van waarde te laten zijn in het werkveld door tijdens de opleiding werken en leren te combineren. Het vraagt om een aanpak die ook is gericht op het goed faciliteren van werkenden wanneer zij willen overstappen naar een andere sector, en het vraagt om een aanpak gericht op het begeleiden van de startende professionals in met name tekortsectoren, om te voorkomen dat ze alsnog uitvallen.

Het hoger beroepsonderwijs wil een bijdrage leveren aan de aanpak van de maatschappelijke vraagstukken die centraal staan in het regeerakkoord en wel met de volgende inzet:

a. De maatschappelijke transities opnemen als praktijkcontext in de opleidingen via projecten, stage, afstuderen en andere vormen van praktijkonderwijs. Dit kunnen hogescholen vormgeven met regionale bedrijven en instellingen die aan deze vraagstukken werken.
b. Ontwikkelen van meer opleidingsarrangementen, initieel en post-initieel, waarin hogescholen samen met bedrijven en instellingen studenten opleiden voor de maatschappelijke vraagstukken uit het regeerakkoord. Denk aan vormen van duaal onderwijs, zoals de mkb-route maar ook deeltijdonderwijs en trajecten als fast-switch.
c. Samen met werkgevers nieuwe professionals begeleiden tijdens de eerste jaren van hun carrière om uitval te voorkomen. Zie zorgopleidingen van Hogeschool Rotterdam en de ontwikkelingen bij de lerarenopleidingen.

Op basis van deze afspraken ontvangen de hogescholen via de lumpsum financiële middelen om deze doelen te realiseren, zonder onderscheid naar specifieke sectoren.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER BESLUITVORMING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en Studiefinanciering

Van
[redacted]

Datum
12 mei 2022

Referentie
32666721

Bijlagen

nota

Krimp/vitalisering regio's

Aanleiding

VH vraagt extra aandacht voor de positie van de hogescholen in hun regio in relatie tot de demografische ontwikkelingen. VH voorziet, op basis van een analyse van CHEPS, knelpunten bij het behouden van een breed aanbod aan opleidingen ten behoeve van tekortsectoren of de specifieke arbeidsvraag in regio's die te maken krijgen met demografische krimp.

Geadviseerd besluit

- Akkoord te gaan met het opstellen van een sectorplan door VH, dat aansluit op overige regionale initiatieven, en hiervoor een incidentele reservering aan te houden van 35 miljoen (NB dit is lager dan het bedrag dat VH vraagt). In politiek overleg over de beleidsbrief kan deze reservering worden opgehoogd met 5*5 miljoen uit het Fonds. Dit alles o.v. van akkoord FIN.
- Het gesprek met VH aan te gaan over de vaste voet met als uitgangspunt om toekomstige herverdeeleffecten niet te compenseren.
- In de beleidsbrief aan te kondigen dat krimp/regionale vitaliteit betrokken wordt bij de toekomstverkenning, inclusief de bekostigingssystematiek.

Kernpunten

- VH vraagt 15 miljoen per jaar tot en met 2025, oplopend naar 25 tot 30 miljoen per jaar in 2030 om de vitaliteit in de regio te ondersteunen. De VH wil een sectorplan opstellen dat eind 2022 gereed moet zijn.
- De bedragen van VH zijn gebaseerd op het compenseren van instellingen die te maken hebben met meer dan gemiddelde krimp.
- Het voorstel is niet voldoende concreet om middelen direct toe te zeggen. We adviseren daarom om een incidentele reservering te maken van 35 miljoen.
- In het regeerakkoord is afgesproken om de vaste voeten te herzien en te verhogen. VH is voorstander van het verhogen van de vast voet, maar vraagt aandacht voor 2^{e} orde herverdeeleffecten in verband met verwachte studentenaantallen. Het herverdeeleffect bedraagt volgens VH 16 tot 18 miljoen op basis van analysemodel van CHEPS.
- Het is vooraf niet te bepalen welke 2^{e} orde effecten zullen optreden, waardoor het compenseren van deze effecten een precedent schept voor nieuwe claims.
- VH wil de impact van demografische ontwikkelingen op de regionale functie met hbo samen met OCW verder verkennen.
- De verkenning van de demografische ontwikkelingen en de impact daarvan op de regionale functie past bij de onderzoeken die we gaan doen naar een toekomstbestendige bekostigingssystematiek.
- Voorstel is om krimp/regionale vitaliteit op te nemen bij de bredere toekomstverkenning van het hoger onderwijsstelsel.

- De middelen staan nog op de Aanvullende Post en zullen bij Ontwerpbegroting ’23 worden opgevraagd. De formulering in de beleidsbrief hierover zal derhalve op hoofdlijnen moeten.

Toelichting

VH verzoekt OCW om het volgende:

1. Korte termijnondersteuning in de vorm van een sectorplan waarbij uitgegaan wordt van o.a. regionale arbeidsmarktknelpunten. Het sectorplan zal eind 2022 gereed zijn en de periode 2023-2030 omvatten. De financiële impuls die volgens VH nodig is bedraagt 15 miljoen per jaar tot en met 2025, oplopend naar 25 tot 30 miljoen per jaar in 2030.
2. De VH vraagt aandacht voor herverdeeleffecten indien we conform het regeerakkoord de vaste voet herzien en verhogen. Op basis van een analysemodel van CHEPS worden de 2e orde herverdeeleffecten ingeschat op 16 tot 18 miljoen structureel.
3. De VH wil een verkenning starten naar de impact van de demografische ontwikkelingen op de regionale functie van het hbo. Hierbij kan o.a. binnen de bekostiging van onderwijs en onderzoek gekeken worden naar het opnemen van een regionale component in de bekostigingssystematiek.

Onze weging:
De bedragen van de VH zijn gebaseerd op het compenseren van instellingen die te maken hebben met meer dan gemiddelde krimp. De berekening van VH kenden wij al maar presenteren zij nu in een ander frame (eerst: krimp, nu: sectorplan/arbeidsmarkt). De berekening sluit daarom nu inhoudelijk niet (volledig) aan bij het doel om de basisinfrastructuur te versterken om de positie van hogescholen in de regio te garanderen.

Ad 1.

- Wij zien mogelijkheden om incidenteel middelen in te zetten waarmee hogescholen hun positie naar de toekomst verder kunnen versterken. Een sectorplan kan hiervoor een geschikt middel zijn.
- Het voorstel is niet voldoende concreet om middelen direct toe te zeggen. Wij stellen voor om een incidentele reservering aan te houden van 35 miljoen. Het sectorplan zal de noodzaak moeten uitwijzen hoe/wanneer de middelen worden vrijgegeven.

Ad 2.

- In het verleden hebben we rekening gehouden met 1e orde herverdeeleffecten en deze (gedeeltelijk) gecompenseerd (bijv. herziening bekostiging n.a.v. adviesrapport van Adviescommissie Bekostiging Hoger Onderwijs en Onderzoek[1]). Een schuif van variabel naar vast kan zonder

[1] Adviescommissie Bekostiging Hoger Onderwijs en Onderzoek (2019) Wissels om. Naar een transparante en evenwichtige bekostiging, en meer samenwerking in hoger onderwijs en onderzoek

initiële herverdeeleffecten. De VH verzoekt daarnaast ook om toekomstige (2e orde) herverdeeleffecten te compenseren, die ontstaan door de wijziging van de verhouding tussen variabele en vaste bekostiging.

- Vanuit OCW is het standpunt om 2e orde herverdeeleffecten niet structureel te compenseren. Het is vooraf niet te bepalen hoe de toekomst gaat verlopen waardoor dit een precedent schept voor nieuwe claims.

Ad 3.

- Wij steunen het idee om bij de toekomstverkenning stil te staan bij krimp. Gedurende deze kabinetsperiode willen we onderzoek doen naar een toekomstbestendige bekostigingssystematiek. Hoewel onduidelijk is hoe een regionale component eruit kan zien kunnen we aankondigen in de beleidsbrief dat dit betrokken wordt bij de toekomstverkenning, inclusief de bekostiging.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

TER VOORBEREIDING
Aan: MOCW

Onderzoek en Wetenschapsbeleid

Van
[redacted]

[redacted]

Datum
12 mei 2022

Referentie

Bijlagen
1. Nota sectorplannen
2. Nota Rolling Grants
3. Nota kwaliteitsafspraken
4. Nota doorstroom beroepsonderwijskolom, arbeidstekorten en macrodoelmatigheid.
5. Nota vitalisering (krimp)regio's

nota

Oplegnota voor besluitvormingsnota's hoger onderwijs en wetenschap

Aanleiding

Op dinsdag 17 mei om 9:00 heeft u een bestuurlijk overleg met UNL over de laatste belangrijke punten voor het bestuursakkoord. Voorafgaand is het van belang om op een aantal inhoudelijke punten een besluit te nemen. Op basis van deze besluiten kunt u a.s. dinsdag afspraken maken met UNL die vervolgens landen in de bestuurlijke afspraken en de beleidsbrief. Ook kunnen op basis van uw besluiten de gesprekken met VH over het bestuursakkoord worden voortgezet.

Nota's ter besluitvorming

Bijgevoegd vindt u de nota's ter besluitvorming, met de punten waarop van u per instrument besluiten worden gevraagd. De besluiten die u neemt zijn inzet voor de verdere gesprekken die u voert (VH, UNL, politiek). Mochten die gesprekken aanleiding vormen voor aanpassingen, dan is er ruimte om besluiten bij te stellen. Het gaat om de volgende instrumenten:

- Sectorplannen
- Rolling Grants
- Kwaliteitsafspraken
- aansluiting arbeidsmarkt, macrodoelmatigheid en doorstroom beroepskolom
- vitalisering (krimp)regio's

Bestuurlijk overleg UNL: agenda

- De besluiten die u neemt in bijgevoegde nota's zijn inzet voor de verdere gesprekken die u voert (VH, UNL, politiek). Mochten die gesprekken aanleiding vormen voor aanpassingen, dan is er ruimte om besluiten bij te stellen.
- Het voorstel voor de agenda van het bestuurlijk overleg met UNL is:
    1. Update proces en mededelingen.
    2. Rolling Grants, sectorplannen en studentenstromen.
    3. Overige punten bestuursakkoord.
- Aanvullende voorbereiding voor het BO met UNL, volgt maandag separaat.

Datum
12 mei 2022

Ter achtergrond – totaal overzicht voorstel CA voor fonds O&W en reeks vervolgopleidingen en onderzoek

Disclaimer: het onderstaande overzicht wordt nog aangepast in vorm en er wordt nog een check gedaan op alle bedragen.		
Bedragen x € miljoen	**Vervolgopleidingen / onderzoek**	**Fonds onderzoek en wetenschap**
Beschikbare budget per jaar	**700**	**500**
Voorstel vervolgopleidingen/onderzoek		
Middelbare beroepsonderwijs (mbo)	151	
Voorgezet onderwijs (VO)	34	
Doorstroom beroepskolom mbo-hbo	20	
Studentenwelzijn	15	
Aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt hbo (tekortsectoren)	33	
Cybersecurity	8	
Flankerend beleid bindend studieadvies	10	
Behoud landelijk dekkend/passend aanbod en kleine studies	14	
Sectorplannen (voor onderzoek en onderwijs)	200	
Voorstel vervolgopleidingen /onderzoek &fonds		
Rolling grants	156	144
Praktijkgericht onderzoek	50	50
Voorstel fonds		
Roadmap grootschalige wetenschappelijke infrastructuur		50
Matching Horizon Europe		75
Open Competitie		60
Toponderzoek		20
Open Science		20
Kennisveiligheid		14
Strategische agenda infra toegepast onderzoek		50
Europese Partnerschappen		50
Uitvoeringskosten en apk OCW (1,25%)	9	6
Correctie voor posten met looptijd korter dan 10 jaar *		-39
Totaal vervolgopleidingen/onderzoek en Fonds	700	500

* De jaarlijkse bedragen in het voorstel zijn niet altijd voor de periode van 10 jaar (looptijd Fonds).
De correctie laat zien dat het jaarlijkse bedrag van sommige instrumenten *gemiddeld lager* is.